

Tots els rentadors del Pla de l'Estany

XAVI XARGAY

Joaquim Nadal planteja en el pròleg del llibre la necessitat d'un nou sentit del patrimoni immens relacionat amb el món rural. La proposta d'Abellan i Casadevall va en aquesta línia: recuperar tots aquells espais on les dones anaven a rentar la roba.

El llibre té tres parts ben diferenciades. La primera, a més de recordar-nos que la comarca del Pla de l'Estany és terra d'aigua —i disculpeu l'oxímoron—, ens parla de la història dels rentadors, de la seva tipologia, la seva arquitectura, del ritual de rentar roba i de fer-ho com un fet social. A més, no deixa de banda les raons de propietat ni les relacions amb l'Administració. La tercera part incideix en el fet folklòric de fer la bugada, recull dites, refranys i llegendes, i fa un repàs brevíssim de l'art i la literatura entorn del món de les bugaderes. Són dues parts amenes, curioses, una mica calaix de sastre on tot té cabuda i on

trobem informacions que ens poden dibuixar un somriure de benvolença.

La part central, la més àmplia, està formada per les fitxes, completíssimes, exhaustives, de —jo gosaria dir— tots els rentadors de la comarca. La tasca és molt lloable: hi ha fitxa individualitzada amb mapa de localització i dades tècniques, a més de fotografia, de tots els rentadors existents i dades dels que en algun moment han estat inventariats.

L'edició, en conjunt, és molt acurada, agradable al tacte i a la vista. Una molt bona proposta.

Em queda una recança: els autors usen el terme cubicle per definir l'espai on es col·locava la persona que rentava. La discussió sobre el terme superarà l'espai d'aquestes ratlles, però entenc que no cal cap castellanisme semàntic com cubicle per definir el que ja queda definit en rentadora o, si calgués, caixó o, d'acord amb una

ABELLAN, Joan Anton
CASADEVALL, Ramon
Qui té roba per rentar?
Rentadors, safareigs i viviers del Pla de l'Estany
Edicions MMV
Banyoles, 2016
243 p.

citació del 1904 que aporten els mateixos autors, el terme pis. Si hagués estat només un recurs estilístic, no tindria cap importància; però proposar al TERMCAT que l'accepti —i sembla que ho han fet— em sembla absolutament erroni i injustificat.

Torrent 996

JORDI GRAU

996 és la darrera novel·la publicada de Josep Torrent, el prolífic autor empordanès arrelat a la Garrotxa que va fer créixer el personatge del mossos d'esquadra Damià Surrell com el seu personatge de referència. Aquest investigador, actualment sotsinspector dels Mossos, ja l'hem conegut en anteriors novel·les, com a *La Mirora mata els dimarts* (2008), *Detalls culinàris* (2010), ambdues Premi Ferran Canyameres de novel·la, o *La sang és més dolça que la mel* (2014), Premi Memorial Agustí Vehí, el policia, historiador i escriptor

empordanès amic de l'autor i desgraciadament desaparegut. Surrell, que en funció de la novel·la és caporal, sergent o sotsinspector, en espera que Torrent decideixi si fa o no més carrera a la policia catalana, creix a cada nova obra. Creix en el sentit que el personatge està més dibuixat, deixa de ser tan fastigosament correcte com se suposa que ha de ser un policia que surt del cap de qui va ser professor a l'Escola de Policia de Mollet i, sobretot, es fa gran com a personatge perquè les trames són més treballades i complexes. A tot això hi hem d'afegir uns escenaris propers,

TORRENT, Josep

996

Alrevés Editorial
Col·lecció Crims.cat, 25
Barcelona, 2016
212 p.

Història d'un lobby agrícola

SEBASTIÀ ROIG

Molts empordanesos encara conserven a la memòria la silueta elegant de l'edifici modernista de Josep Azemar, que s'alçava en el solar que ocupa el Museu de l'Empordà. Era la Cambra Agrícola de l'Empordà, la seu d'una associació amb empena, nascuda el gener de 1900, que aplegava un gruix important de propietaris rurals alt-empordanesos. La majoria dels socis militava en el conservadorisme o el catalanisme de dretes, tot i que també hi havia representats els accents diversos del republicanisme.

Decidits a tenir veu en els àmbits de decisió política relacionats amb el seu sector, aquests homes d'acció van arribar a aconseguir que la Cambra transcendís el seu àmbit geogràfic; així doncs, van obrir corresponsalies i sucursals arreu de Girona i delegacions a Girona, Barcelona i Madrid. Durant aquests moments d'efervescència inicial, la societat va organitzar certà-

mens agrícoles i exposicions, va promoure els productes empordanesos a Barcelona i va practicar l'experimentació agrària en un camp. La Cambra també es va fer sentir en el conflicte dels propietaris surers, va lluitar per modernitzar els sectors del vi i de l'oli i va donar suport a uns quants projectes hidràulics, com l'endegament de la Muga o el fallit pantà de Crespià.

No en sabíem gairebé res, dels homes d'aquesta institució i de les seves gestes. Per sort, aquest volum, crític i ben documentat, ens els torna a fer

No en sabíem gairebé res, dels homes d'aquesta institució, i aquest volum, crític i ben documentat, ens els torna a fer visibles

ARMANGUÉ, Joan
FALGUERAS, Joan
TESTARTÀ, Albert

Cambra Agrícola de l'Empordà.
Arquitectura, economia, societat

264 p.

visibles. I, pel mateix preu, ens relata el periple erràtic que va patir l'edifici d'Azemar, des del 1939, moment en què l'acció de la Cambra s'extingeix, fins al 1968, quan l'enderroquen enmig de l'apatia ciutadana.

coneguts, cosa que ha permès situar aquestes obres dins del corrent que alguns anomenen *narrativa negra mediterrània*. I sí, hi podem trobar coses que ens recorden detectius nostrats o, per als qui són amants d'Andrea Camilleri, girs que no ens serien gens estranys si els protagonitzés Salvo Montalbano. La troballa del cos d'un home nu, desfigurat i sense mans a la punta de l'Escala i l'enfrontament entre Mossos i els pocs guàrdies civils que queden és, per a qui correspon el cas, el punt d'arrencada d'una aventura que ens acabarà portant a l'Espluga de Francolí i a les bodegues Vidbertus, com així es va comprometre

l'autor amb la gent de la zona. Corrupció política, màfies que trafiquen amb drogues, diamants desapareguts i un estrany intent de robatori a l'Institut Forense de Girona es barregen per donar pas a un relat vibrant, entretingut i amb algun gir sorprenent que ens duran a descobrir el millor de Damià Surrell, aquest detectiu nostrat que va per lliure i que està fermament arrelat i enamorat de l'Empordà. La mar sempre ens retorna allò que hi tirem, i aquesta és la lliçó que es desprèn d'un llibre recomanable per a tothom i imprescindible per a qui vulgui estar al dia de la nova narrativa negra i criminal de casa nostra.